

LITERATURA STRAINA

GITANJALI

(PRINOS DE CANTECE)

Tu m'ai făcut făr' de sfârșit aici astfel ai vrut tu. Acest gingaș potir tu îl golești mereu și mereu îl umpli de viață nouă.

Acest fluer de trestie tu l'ai purtat prin văi și coline și ai doinit, prin el, melodii vecinilor noi.

La atingerea nemuritoare a mâinilor tale inima mea învelită se înalță în cloot și se risipește în revărsări de nespuse. La Darurile tale nesfârșite eu nu pot întinde decât strămețele mele mâini.

Dar anii trec și tu reverși mereu și mereu te loc de așmii.

Când îmi poruncești ca să cânt îmi pare că inima mi-se rupe de mândrie, privirea mea se îndreaptă spre tine și ochii mi-se umplu de lacrimi.

Toată asprimea și răul vieții se topesc într-o singură, suavă, armonie — și slăvirea mea își deschide larg aripile ca a pastore așezată. În sboruri peste mări.

Eu știu că te îți place cântecul meu. Eu știu că sunt primit înaintea ta numai ca un cântăreț.

Cântarea mea, în sboruri larg, atinge cu vârful aripelor ei picioarele tale, pe care, în desnaideja mea, nu credeam să le ating.

Îmbătat de bucuria cântării mă uit pe mine însumi și te numesc al meu, pe tine, care îmi ești stăpân.

Dar ca tine, cum cânti tu stăpâne, eu nu știu!

Și mereu ascult în tăcere orbit de lumină.

Lumina muzicii tale luminează lumea.

Sufletul vieții muzicii tale se avântă din cer în cer.

Valul sfânt al muzicii tale, străbătând zăgazurile, apare și cade ca un torent.

Inima mea năruște să se împreune cu cântecul tău, dar ea zadar se străduiește prin grai. Ași grai... Dar nici un cântec nu se încheagă din graiul meu și eu mă tânguesc neînțeleș. Ah! tu îți robăie inima mea. Stăpâne, în lacurile nețărâmurte ale muzicii tale.

Tu ești corul și tu ești caibul...

O tu plin de frumusețe aici, în cuibul colorilor, al sunetelor și al parfumurilor este dragostea ta care îngrădește sufletul.

Iată dimineața cum vine, cu un coș de aur în mână dreaptă, cu ghirlanda frumuseții, care împodobește fără șgomot pământul.

Și iată seara cum vine pe potecile neumbulate, pe paștile singurătate și din care au plecat turmele, ea aduce în ulciorul ei de aur, băutura rece a păcii.

Dar acolo, unde se întinde cerul la infinit, unde sufletul se avântă, acolo domnește neatinsă și albă splendoarea. Acolo nu e nici dimineață nici seară, nici forme, nici culori și nici cuvinte, nici cuvinte...

„Prizonier, spune-mi cine te-a pus în lanțuri?”

„Stăpânul meu”, răspunde prizonierul.

„Credeam că voi putea întrece pe oricine în lume în bogăție și putere și am grândit în comora mea tot argintul pe care îl datoram regelui meu. Când somnul mă doboră mă culcăm în patul pregătit pentru stăpânul meu și când mă deșteptam mă vedeam prizonierul comorii mele.”

„Prizonier, spune-mi cine îți-a fărâșit lanțul acestuia așa de puternic?”

„Eu”, răspunde prizonierul, mi-am fărâșit lanțul cu cea mai mare grijă. Credeam că puterea mea de neînfrânt va putea ține toată lumea robită, păstrându-mi libertatea mea neatinsă.”

„Și astfel am lucrat zi și noapte la un foc înșes bătând cu cicoanul cumplit. Dar când în urmă am isprăvit de lucrat și toate verigele lanțului au fost prinse, am văzut că eu singur ram ocl prins în propriul meu lanț.”

Umblam cerșind din poartă în poartă pe drumul satului, când carul tău de aur apără în depărtare ca un vis măret, iar eu căzui în admirația Regelui tuturor regilor.

Nădejdele mele creșcuseră și gândeam că a venit, în fine, sfârșitul zilelor rele și stam în așteptarea unor pomeni și bogății nemăsurate, ce se vor risipi din mila ta.

Carul se opri înaintea mea.

Privirea ta căzu peste mine și coborâși cu un surâs. Simții că norocul vieții mele a venit în sfârșit. Dar deodată tu îți întinseși spre mine mâna ta dreaptă și ai zis: „Ce ai tu să-mi dai?”

Ah! ce joc regal era acesta de a întinde mâna unui cerșetor, pentru a cerși?

Rămăsei încurcat și nedumerit.

Dar mare fu mirarea mea când, seara, golind pe pământ sacul meu, găsi un grăunte mic de aur în grămada de seminte sărace.

Atunci începu să plâng cu amar și gândii: Dece nu n'a lăsat inima să-ți dau totul?

Când facerea lumii era la sfârșit, iar stelele străluceau în cea dintâi splendoare, zeii se adunară cu toții în cer și cântară:

— „O! desăvârșire măreață! O bucurie curată!”

Dar deodată un zeu se ridică și spune întristat:

— „Priviți, un gol e în lanțul de stele, o stea ne lipsește!”

Coarda de aur din harpele lor se rupse deodată, iar zeii începură să plângă.

— „O! cea mai frumoasă din stele a pierit, gloria cerului noastre s'a dus!”

Și de atunci: ei o caută întruna, iar plânsul lor trece dela la altul — „Lumea a pierdut cu ea singura ei bucurie!”

Și totuși în adâncă tăcere a nopții stelele surd și să mură:

„Zadarnici vă e căutarea! Nimic nu e în lume desăvârșit!”

Aruncă-ți mătăniile, lasă cântecul, psalmodiile! Pe cine rezi tu că slăvești în acest colț întunecat și tainic de templu slo cărui porți sunt toate închise? Deschide ochii și vezi că Dumnezeu tău nu o înaintea ta.

El este acolo unde sapă plugarul pământul cel tare și la marginea drumului unde se străduiește cel cu sfărâma piatră.

El e cu ei în soare și în ploaie iar haina lui e plină de lacrimi.

Desbracă-ți haina de cucernic ca El și coborâși cu și El în pulbere.

Măsture! Unde vei să-ți săsești mântuirea? Stăpânul

nostru nu s'a împovorat el de bună voce cu legăturile creațiunii, și s'a alipit de noi pentru totdeauna?

Ești din visările tale și lasă la o parte florile și lauda!

Vestimentele ți-se rup și se murdăresc, ce-ți pasă? Du-te de-întâlnește și stai lângă el în muncă și sudoarea frunții.

Pe țărmul mărilor infinite se adună copii. Albastrul nesfârșit stă nemșcat d'asupra lor; lângă ei valul răsună fără de odihnă. Pe țărmul mărilor infinite, copii se adună cu jocuri și țipete.

Ei zidesc casele lor dimitisip și se joacă cu scoici goale. Cu țeci veștede își încarcă bărcile și răzând la trimet în largul mării.

Copii se joacă pe țărmul lumilor.

Ei nu știu să înoate, ei nu știu să arunce năvodul. Pescuitorii de perle se afund în mare, neguțătorii întind pânzele; copii adună p. tricoale și apoi le risipesc. Ei nu caută comori ascunse, ei nu știu să arunce năvodul.

Fluxul se înalță răzând și palida strălucire a plajei surăde. Valurile plin, de moarte cântă copiilor balade duioase ca o mamă care cântă legănându-și copilul.

Valul se joacă cu copii și palida lumină a plajei surăde.

Pe țărmul mărilor infinite se adună copii. Furtuna rătăcește pe țărmul fără cărări, corăbii se scurundă în mări, fără urmă, moartea dă târcoale și copii se joacă. Pe țărmul lumilor infinite se înnoie marea adunare a copiilor.

(Trad. de GEORGE ULIERU)

NOTE

Karl Ettlinger este unul din cei mai gustăți colaboratori străni în jurul cunoscutei reviste Münchenze: „Jugend”. Și-a început activitatea sub modestul pseudonim „Karlchen” pe care nu l-a părăsit până acum.

Observator atent, ingenios în alegerea și tratarea subiectelor, schițele sale umoristice conțin în afară de elementul recreativ, o puternică doză ironică și satirică.

Centenarele și semi-centenarele din anul care începe, aduc o stăruire de ani dela moartea lui Byron, care la 19 Aprilie 1824 și cincizeci de ani dela moartea lui Jules Michelet (9 Februarie 1874).

Grande Revue publică un articol de Henri Almeras, care a cercetat ce se citea mai mult în Franța acum o sută de ani. Marele public gusta în deosebire pe Beranger și ca romancier prefera pe Pigault-Lebrun, a cărui stea apune îndată ce apare Paul de Kock. În teletualii citeau cu lăcomie pe Walter Scott, interesându-se și de tânărul poet Victor Hugo, cărui i se prefera Casimir Delavigne. De altfel chiar Stendhal era de părere că poeziile lui Hugo, foarte corecte și entuziaste, „te fac să caști” și viitoarea glorie a secolului e un poet „sommifer”!

Jean Rostand, fiul lui Edmond Rostand și frate cu Maurice, este un literat fin și sugestiv al cărui ultim volum „Deux Angloisses” (La Mort, l'Amour) face valvă acum la Paris. Nimeni ca el, nicăieri și niciodată. — scriu criticii francezi — n'a scris un lucru mai adânc și mai variat, mai impresionant și mai definitiv, asupra geloziei și nenumăratele ei chinuri.

O placă comemorativă a fost fixată pe casa dela No. 10 din str. Saint-Joseph, la Paris, unde s'a născut Emile Zola.

Ancheta unei mari reviste pariziene cu privire la cei cinci literați sau literate franceze contemporane, care constituie azi gloria literaturii, a avut ca rezultat numele lui

MAXIM GORKI

1) Poemul original e în versuri albe

Pe căruntul câmp al nărilor

Vântul nori îngrădădește.

Mândru, între nori și mare.

Vestitorul de furtună

Trece ca un fulger negru.

Atîngând cu-aripa valul,

Sau svârindu-se spre ceruri,

În cutezătoru-i tipăt

El își spune bucuria.

Văd, în tipătul acesta,

Norii, sete de furtună,

Patimi vii, mînie cruntă.

Și încredere în izbândă.

Gem de groază pescărușii,

Gem și zăpăciti s'agită,

El în lundul mării chiar își

Gata să-și ascundă spaima

Gem și grebele tricoase:

Pentru ele n'atelează-i

Voluptatea luptei vieții,

Tunetul în înspăimânt.

Prostul pingvin își ascunde

Timid, cornu-i gras în stîncă,

Nu mai albatrosul mândru

Îndrăzneț, plutește liber

Peste valul alb de spumă.

Tot mai negri înspre mare,

Norii, tot mai jos se lasă.

Cântă și dansează valul

Când s'arată câte-un fulger.

Tună. Valuri mănoase

Plîng, certându-se cu vîntul.

El, cu mbrățișeri turbate,

Ceata valurilor prinde,

Cu mînie și putere

Și de stînc; nebun izbînd-o.

O stîrnimă și-o prelace

Într-o ploaie de smaralde

Sus, ca o săgeată neagră,

Pururi, numai albatrosul

Scoate tipăt-u-i sălbatec:

Când în nori se atîndă,

Când a valurilor spumă

Cu aripa netezește.

Iată-l, zboară cu un demon;

Calm, trulas, cu nepăsare

El își bate joc de nori

Hohotind de bucurie.

Altminteri

de KARL ETLINGER

Încă unul! Astă-zi citi în ziar:

„Renunțul scriitor Walter Smart, a acordat societății cinematografice Habakuk Frères, permisiunea de-a se cinematografa romanul său, plin de succes: „Kikirikii”!

Sunt exasperat.

De unde până unde, să dea buzna și să scormonească cinema-ul în literatură, căutând ca un leu ce roman să îngită? Ca mâine se mai năpustește asupra aforismelor! Și mai știu, drace, cât va mai dura până să se perinde pe dinaintea ochilor noștri „Critica rașunii pure”, sau „Lumea ca voință și reprezentare?” Cu Asta Nielsen în rolul titular. Luată la fața locului. Extraordinar de pasionant. Colort.

Răzburare! — Ochiu pentru ochiu! Face cinema-ul filme din romanele mele favorite, fac și eu atunci din filme romane!

E o idee! Eri văzui o dramă cinematografică — șapte kilometri emoție. Lângă mine, își plânse o doamnă tot fardul depe ochi — iar cocoșul firmei Pathé-Frères, era cât p'aci să ouă, de atata emoție. Ei, drace, filmul ăsta trebuie să-l transform în roman!

Dacă nu cumva nutresc vre-o intenție artistică? Asta depinde de onoare. — Volam să spun: ni lăcum! Cred însă că tot atât de bine cum poți face dintr'un roman un film, trebuie să poți și altminteri.

Deci să începem:

Desmăstărită, blestemată și infometată dar

însfârșit fericită

Roman în șapte kilometri.

Era o fermecătoare dimineață de primăvară. Pe veranda grădinei, sta cu fața în sus, miliardarul Bob, citind ziarul „Daily-News”: căci aceluia se petrece în Franța. Deodată intră servitorul Franz cu o scrisoare:

„Dragă unchiule, mă înapoiez peste opt zile din călătoria mea dela Polul-Nord. Sunt tânăr, frumos și nobil dar n'am bani.

Nepotul d-tale, Leonhard.

(Film ininflabil)

Un zămbet trecu pe fața miliardarului. Cum citi scrisoarea, își pușe ochelarii, căci era miop, și merse — de jur-împrejurul casei prin pitoreasca și sublima grădină — în odaia de-afături. Acolo, fiica lui Mariana, primise tocmai o scrisoare:

„Ioana sufletiutal meu, te iubesc la nebunie. Capabil de orice, te salută.

Al tău servitor, Franz, mulțru.

Revoltată, după lectura acestei scrisori, aprinse Mariana lumina electrică, așa că se putea vedea că era de mișcată sufletește. Rupse scrisoarea și și schimbă incântătoru-i chip — de zece ori mărit — într-o masă de gure dure-roase, când iată că apare tatăl ei.

„Pregătește-te de drum, copilă mea, — spuse el — să mergem la gară; peste opt zile sosește vărul tău, Leonhard!”

Și-și făcu de lucru cu perdeaua, ca să nu dea răgaz fiicei sale să zămbească entuziasmată.

Astfel trecură patru săptămâni. Pe o bancă, în grădină, stătea Mariana și partea superioară a trupului lui Leonhard. Nimeni nu-i auzia afară de luna de pe cer și de servitorul Franz, care din timp în timp, scootea capul din boschet. Leonhard își mișca repede gura, punându-și totodată mâna dreaptă la inimă. Mariana smulgea petelele unei margarete. După ce Leonhard își mișcă îndeajuns gura, îngenunchiă. Era extrem de interesant. Când iată că Mariana surăde în brațele lui. Era un incântător tablou după natură.

Intretimp, tatăl ei împodobia pomul de Crăciun. În aceeași clipă, primește următoarele rânduri scrise de Franz:

Stimate d-nule miliardar Bob!

Dacă doriți să vedeți ceva interesant, duceți-vă în grădină.

Un prieten bine-voitor.

Iar jos de tot, în colțul scrisoarei:

„Asta-Nielsen, Seria 714 c”

Tatăl se duse și văzu.

„Să părăsești îndată casa mea!” strigă el și îi des-părți pe amândoi în profil. „Tu, te vei duce în odaia ta și d-ta, marș la Polul-Nord!”

Și fără să se mai sinchisească de fiica sa leșinată, făcu zece minute pauză, pentru pregătirea părții a doua.

În dimineața următoare. Un vânt ușor mângăie oama muntelui. Când — oare văd bine? — cine coboră prin gura podului, de-alungul paratrăsnetului, în grădină? — Mariana! Părăsește casa nemiloșului ei părinte. Pe vârful picioarelor, fuge prin zăpadă — peste baia înghețată — cade — se ridică — privește încă odată înapoi spre casa părintească — unde-va în aer un armoniu începe să cânte câte-va acorduri false — și într'adevăr: iată-o îngenunchind la mormântul mamei.

„Repede, să fug cât mai repede!” îi este devisa. „De-partie în legiuni străine!”

Intretimp, părintele ei, în afară de orice presimțire, căuta în grădină ouă de Paști. Când descoperi — o, ce grozăvie! — într'un ou de șocolată, următoarea scrisoare de adio:

„Tată! Nu pot rămâne mai mult. Iartă pe nenorocitul tău copil! Nu se va mai întâmpla niciodată. Uita-mă! A ta, Mariana”.

(În culorile naturale).

Însfârșit începe o urmărire disperată. În fața, Mariana — în urma ei tatăl, un polișt fat o butie, o femeie bătrână cu o lingură de gătit, care de fapt e un bărbat, un cerșetor șchiop și un câine dresat. Trec printr'o baltă, se dau de-a berbeleaca pe un povârniș, merg de-a bușea printr'un canal, înnoată printr'un lac, se cațără peste o cocioabă. Căci acesta-i drumul cel mai scurt la gară. Fără bilet, dar sămătoasă la trup și suflet, sare Mariana pe mașina ultimului tren, care tocmai pornește în clipa asta. Zdrobit, se îndreaptă tatăl ei spre casă. Pe drum — avea încă părul negru și barbă; la înapoiere e alb și ras. Când — după zece minute pauză — Franz îi aduce o telegramă:

„Ați pierdut toată averea. Condolez din toată inima, Müller, remizer”.

Miliardarul Bob, se înalță cât era de lung, căută cu privirea un scaun în care să se poată prăbuși — și căzu lungit pe podea. Luminat de sus, înebnise.

Mariana sărise în acceleratul Paris-Metz. Leonhard se hotărî s'o urmeze până acolo pe mare. Dar vaporul se scufundă. O, Dumnezeu! Zile întregi rădăci Leonhard pe o scândură, la zece metri departe de țărm. În sfârșit fu aruncat pe o insulă părăsită unde i se întâmplă cea mai grozavă nenorocire ce i se poate întâmpla unui erou de cinematograf: nu putea scrie scrisori...

Intretimp, Mariana rădăci infometată și degerată prin minunatele vederi ale Vosgilor. Leșinată, căzu jos înaintea unei călăuze. De departe cânta un pian: „Ja, das haben die Mädchen so gerne”. Când deodată, călăuza își incolăcește brațele în jurul ei — era Leonhard. Zăpada se transformase în bancă de grădină. Surădea fericită — dar, vaf, frumosul vis se spulberă în neant. Se deșteaptă: jur-împrejur pustiu, un pustiu imens de zăpadă. Doar cocoșul lui Pathé-Frères, sta într'un colț; dar nu-l vedea.

Din cauza mizeriei, Mariana se hotărăște la profesia cea mai la îndemână: se face imblânzitoare de fiare sălbatică.

Trei săptămâni mai târziu. Frumoasa Mercedes Dolores, (căci așa se iscălește acum Mariana), e stieaua unui circ ambulat. Printre lei, e unul care mănâncă cu deosebită poftă mulatri. A aflat aceasta, dintr'o scrisoare a Directorului.

Într'o zi, poposește ciroul de-asupra unui vulcan, pe care lumea îl credea stins.

Intretimp, servitorul Franz, care se dase în băutură, în urma unei scrisori din partea...

Intretimp, tatăl ei, Bob, care înebnise, în urma unei scrisori din partea...

Intretimp, disperatul Leonhard, în urma unei scrisori din partea...

O, Doamne, doamne, dumnezeule... un minut pauză, pentru recrearea sărmanului autor...

Trad. de A. BICA

ALBATROSUL

(VESTITORUL DE FURTUNĂ)

Pe căruntul câmp al nărilor

Vântul nori îngrădădește.